

Ympäristövaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: EU:n kestävän rahoituksen taksonomia: Ilmastoa koskeva delegoitu säädös

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: EU:n kestävän rahoituksen taksonomia: Ilmastoa koskeva delegoitu säädös (E 120/2021 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Milla Kouri, valtiovarainministeriö
- kansainvälisten asiain neuvos Teemu Seppä, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Katja Tuokko, työ- ja elinkeinoministeriö
- neuvotteleva virkamies Tuomo Kalliokoski, ympäristöministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Pankki
- Suomen Luontopaneeli
- Luonnonvarakeskus
- Bioenergia ry
- Finanssiala ry
- Kaivosteollisuus ry
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Metsäteollisuus ry
- Pääomasijoittajat ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Teknologiateollisuus ry
- WWF Suomi
- Neova Oy

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Suomen ilmastopaneeli

Valiokunnan lausunto YmVL 35/2021 vp

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

E-kirje koskee EU:n kestävän rahoituksen taksonomia-asetuksen ilmastoa koskevaa delegoitua säädöstä, jonka komissio antoi 4.6.2021. Neuvostossa otettiin käyttöön kahden kuukauden lisäaika, jonka takia säädöksen hyväksymisaika päättyy uuden aikataulun mukaan 8.12.2021. Teknisiin arviointikriteereihin on muodostettu ennakkoaiheuttamiskannat valtioneuvoston kirjelmällä E 85/2020 vp.

Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto on sitoutunut EU:n ilmastotavoitteisiin, Pariisin ilmastopöytäkirjaan ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden (Agenda 2030) toimeenpanoon. Lisäksi Suomella on kansallisesti kunnianhimoinen tavoite olla ilmastoneutraali yhteiskunta vuoteen 2035 mennessä. Komission kestävän rahoituksen hanke ja sen alaiset toimet ovat keskeisiä Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tavoitteiden toteutumisessa ja rahoituksessa. Kestävän rahoituksen toimien, kuten EU:n kestävän rahoituksen taksonomian, on tarpeen olla yhteensopivia keskenään ja muiden EU-kehityskäytännöiden kanssa. Valtioneuvoston näkemys koskien kestävää rahoitusta on päivitetty kestävän rahoituksen strategiaa koskevassa E-kirjeessä (E 102/2021 vp).

Valtioneuvosto pitää delegoidun säädöksen tavoitetta ilmastomuutoksen hillinnän ja ilmastomuutokseen sopeutumisen rahoittamisen edistämisestä tärkeänä. Delegoidun säädöksen monien taloudellisten toimintojen teknisiä arviointikriteerejä on pidettävä pääosin onnistuneina ja tavoitteita tukevinä.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että teknisten arviointikriteerien tulisi olla ymmärrettäviä, helppokäyttöisiä, yksitulkintaisia ja teknologianeutraaleja edistäessään samalla merkittävästi ympäristötavoitteita. Kriteerien ei tulisi luoda ristiriitaa olemassa olevan EU-lainsäädännön kanssa.

Metsätalouden osalta valtioneuvosto katsoo, että metsien käsittelyä koskevat tekniset kriteerit ovat osin vaikeasti ymmärrettäviä, tulkinnanvaraisia ja niiden täyttymisen todentaminen on vaikeaa, eikä kriteerejä voi kaikilta osin pitää tarkoituksenmukaisina. Lisäksi teknisissä arviointikriteereissä vaaditaan niiden mukaisuuden tarkastelua metsätila- tai hankinta-alueella, kun aikaisemmin metsien käytön kestävyys todentamista koskevassa EU-lainsäädännössä tarkastelu on ollut systeemistä ja tapahtunut lähtökohtaisesti maatasolla. Näitä olemassa olevia EU-työkaluja, kuten uusiutuvan energian direktiiviä tai LULUCF-asetusta, ei ole kriteereissä täysimääräisesti ja johdonmukaisesti hyödynnetty. Valtioneuvosto katsoo, että yksityiskohtaisen metsätalouden säätelyn tulisi pysyä jäsenmaiden toimivallassa.

Energiaan liittyvissä teknisissä arviointikriteereissä Valtioneuvosto pitää valitettavana sitä, että vesivoimaa ja bioenergiaa kohdellaan eri tavoin kuin muita vähäpäästöisiä energiamuotoja. Valtioneuvosto pitää valitettavana etenkin sitä, että arviointikriteerit eivät lue kiinteitä monipolttoainekattiloita kestäväksi bioenergian osalta.

Valiokunnan lausunto YmVL 35/2021 vp

Lisäksi valtioneuvosto pitää valitettavana sitä, että komissio ei ole sisällyttänyt ydinenergiaa koskevia teknisiä arviointikriteerejä ilmastoa koskevaan delegoituun säädökseen ja pitää tärkeänä, että komissio antaa asiasta täydentävän delegoidun säädösehdotuksen viivytyksettä. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että asiantuntija-arvioiden valmistuttua kesällä 2021, komissio ei ole antanut jäsenvaltioille lisää yksityiskohtaista tietoa tai aikataulua siitä, miten se aikoo valmistella ja edistää ydinenergiaa koskevia arviointikriteerejä. Valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että päästöttömien energialähteiden asema osana taksonomiaa on varmistettava teknologianeutraaliuden periaatteita noudattaen ja että epävarmuus ydinenergian kriteereistä vaikuttaa alan investointivarmuuteen.

Valtioneuvosto vastustaa delegoidun säädöksen hyväksymistä nykyisessä muodossaan, sillä delegoitu säädös ei kaikilta osin toteuta taksonomia-asetuksessa määritettyä tahtotilaa eikä kaikkia teknisille arviointikriteereille tai niiden valmistelulle asetettuja ehtoja.

Samalla valtioneuvosto tiedostaa, että ilmastoa koskevan delegoidun säädöksen viivästyminen saattaa lisätä epävarmuutta rahoitusmarkkinoilla erityisesti niille toimijoille, joita taksonomian mukaiset tiedonantovelvoitteet koskevat.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Kestävyysluokitusjärjestelmä on tärkeä

Ympäristövaliokunta pitää tärkeänä EU:n kestävyysluokitusjärjestelmää, jonka tarkoituksena on selkeyttää, mitä kestävyydellä tarkoitetaan (YmVL 16/2018 vp — E 26/2018 vp) ja YmVL 43/2018 vp — U 56/2018 vp). Sijoittajien tiedonsaanti kestävydestä paranee luomalla kriteerit siitä, millaiset toimet hillitsevät ilmastomuutosta ja siten tukevat yhteiskunnallisia tavoitteita ja ympäristötavoitteita. Tästä voimassa olevasta säädöksestä käytetään myös nimeä taksonomia-asetus. Rahamarkkinoiden kestävyttä pyritään edistämään kanavoimalla sijoituspääomia hankkeisiin, joilla edistetään siirtymää hiilineutraaliuteen. Poissulkeminen on ollut yksi eniten käytetyistä vastuullisen sijoittamisen strategioista Euroopassa, kun erityisesti osa institutionaalisista sijoittajista on asettanut tavoitteeksi esimerkiksi fossiilisijoituksista irrottautumisen. Finanssiala onkin viime vuosina tunnistanut ilmastomuutoksen ja ympäristöuhkien aiheuttamat riskit, jotka sekä kohdistuvat sijoitusten ja lainojen tuottoihin että uhkaavat yleistä markkinavakautta. Vakuutusala pyrkii ennaltaehkäisemään ilmastomuutoksesta johtuvia vahinkoriskejä ja kehittämään vakuutusteknisiä ratkaisuja vahingoista selviämiseksi. Finanssiala on ryhtynyt omaehtoisin toimiin kestävä sijoittamisen edistämiseksi, mutta on kannattanut myös toimien harmonisointia toimijoiden vertailukelpoisuuden ja markkinoiden läpinäkyvyyden edistämiseksi. Komission ehdottamat toimet ovat siten lähtökohtaisesti oikeansuuntaisia ja tarpeellisia.

Taksonomia-asetus määrittää 6 tavoitetta ympäristön kannalta kestäväälle toiminnalle: 1. ilmastomuutoksen hillintä, 2. ilmastomuutokseen sopeutuminen, 3. vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojelu, 4. siirtyminen kiertotalouteen, 5. ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä 6. biologisen monimuotoisuuden ja ekosysteemien suojelu ja ennallistaminen. Jotta toiminta olisi kestävä, sen tulee merkittävästi edistää yhtä tai useampaa tavoitetta, eikä se saa aiheuttaa yhdellekään tavoitteista merkittävää haittaa.

Valiokunnan lausunto YmVL 35/2021 vp

Metsätalouden ohella nyt ehdotetut kriteerit koskevat eräitä teollisuuden aloja (tuotanto), energiantuotantoa (lukuun ottamatta ydinvoimaa ja maakaasua), vesi- ja jätehuoltoa, liikennettä, rakennuksia ja kiinteistöalaa sekä ammatillisia, tieteellisiä ja teknisiä toimintoja (ei kuitenkaan perustutkimusta).

Ilmastoa koskeva delegoitu säädös

E-kirjeessä tarkoitettu komission delegoitu asetukset on ensimmäinen askel edellä mainitun kokonaisuuden säätämiseksi, eli sen tavoitteena on määrittää tekniset arviointikriteerit ilmastomuutokseen liittyville ympäristötavoitteille. Valtioneuvosto vastustaa delegoidun säädöksen hyväksymistä nykyisessä muodossaan, sillä se ei kaikilta osin toteuta taksonomia-asetuksessa määritettyä tahtotilaa eikä kaikkia teknisille arviointikriteereille tai niiden valmistelulle asetettuja ehtoja. Ympäristövaliokunta yhtyen valtioneuvoston kantaan korostaa erityisesti seuraavaa.

Valiokunta on aikaisemmissa lausunnoissaan painottanut, että kestävä sijoittamista helpottavan kehyksen eli taksonomian tulisi olla mahdollisimman selkeä ja läpinäkyvä, jotta se ohjaa ja kannustaa tehokkaasti sijoittamaan kestävä kehitystä edistäviin kohteisiin. Kestävyyssarviointit ovat vakiintuneet osaksi finanssialalla tehtävää työtä, mutta niille ei ole yhteisiä arviointikriteerejä, joten ne ovat tarpeen myös ns. viherpesun ehkäisemiseksi. Valiokunta katsoo, että kriteerit tulisi suunnata ohjauksen tehon ja vaikuttavuuden varmistamiseksi merkittäviin toimijoihin, joiden toiminnalla voi olla mittava vaikutus tavoitteiden kannalta. Hyvä esimerkki tästä on rahoituksen ohjaaminen pois fossiilisten polttoaineiden käytön varaan rakentuvista laitoksista.

Valiokunta on myös pitänyt tarkoituksenmukaisena luokitusjärjestelmän toteuttamisen vaiheita lähestymistapaa ja rahoituksen ohjaamista ensisijaisesti ilmastorahoitukseen. Valiokunta on korostanut, että tavoitteena oleva vapaaehtoinen järjestelmä tarjoaa myös suomalaisille edistyksellisille yrityksille mahdollisuuden saada rahoitusta toiminnoilleen. Erityisesti tulisi myös huolehtia siitä, ettei järjestelmään liittyvästä raportoinnista aiheutuva hallinnollinen taakka kasva kohtuuttoman suureksi ja vähennä kiinnostusta hakea luokitusta. Raportointi tulee siten toteuttaa siten, ettei hallinnollinen taakka muodostu kohtuuttomaksi ja että se on myös pienten yritysten kannalta toteuttamiskelpoinen. Raportointivaatimukset todennäköisesti kulkeutuvat alas hankintaketjussa sille toimijalle, joka tietoa voi toimittaa, joten käytännössä pienetkin alihankkijana toimivat yritykset voivat joutua toimimaan sen ehtojen mukaisesti. Valiokunta pitää tärkeinä periaatteina arviointikriteerien teknologianeutraaliutta, riittävää yhteensopivuutta EU-lainsäädännön kanssa, selkeyttä ja tarkoituksenmukaisuutta suhteessa saavutettavaan hyötyyn ja aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan. Nämä eivät ole vain periaatteita, vaan taksonomia-asetuksen sisältämiä edellytyksiä delegoiduilla säädöksillä annettaville kriteereille, joten argumentti on luonteeltaan myös oikeudellinen.

Taksonomiaa on verrattu esimerkiksi ympäristömerkkiin. Merkin saaneet pystyvät erottautumaan muista ympäristön kannalta paremman tuotteen menekin parantamiseksi. Taksonomiaan perustuvien delegoitujen säädösten antaminen on kuitenkin merkintäjärjestelmää laajempi ohjauskeino, sillä se vaikuttaa rahan hintaan ja siihen, millaisiin hankkeisiin sijoittajien kannattaa investoida. Tätä kautta se voi vaikuttaa merkittävästi yritysten toiminnan reunaehtoihin. Esimerkiksi ydinvoiman luokittelu kestäväksi tai ei-kestäväksi voi vaikuttaa olennaisesti investointipäätöksen syntymiseen. Metsien käsittelyä koskevan toiminnan osalta vaikutukset näkyvät pää-

Valiokunnan lausunto YmVL 35/2021 vp

asiassa raportointivelvoitteen kautta. Taksonomiassa suurille pörssiyrityksille, luottolaitoksille ja vakuutusyrityksille tulee velvollisuus raportoida, kuinka iso osa niiden toiminnasta on taksonomian mukaista, joten metsänomistajan on pystyttävä antamaan edellytetyt tiedot. Samaan aikaan ilmastokriteerien kanssa komissio on antanut ehdotuksen yritysten kestävyysraportoinnin direktiiviksi, joka kytkee suoraan yritysten tilinpäätöksissä esitettävän määrämuotoisen kestävyysraportoinnin taksonomian kriteereihin. Kun yritys vaatii taksonomianmukaisuuden osoittamista alihankkijoiltaan ja poltto- tai raaka-aineen toimittajiltaan, on haasteellista, jos kriteerit poikkeavat merkittävästi rakenteeltaan toimialoja koskevan lainsäädännön tai standardien velvoittamista kriteereistä, joten tältä osin yhteensopivuus muun lainsäädännön kanssa on tärkeää. Yhteensopivuudella ei tarkoiteta valiokunnankaan mielestä sitä, että kriteerien tulisi olla täysin lainsäädännön vaatimusten mukaisia, vaan sitä, etteivät eri sääntelyalueet ole ainakaan ristiriidassa toistensa kanssa. Tällainen vaara syntyy silloin, kun vaatimukset koskevat samaa asiaa, mutta kriteereissä ei kuitenkaan hyödynnetä olemassa olevaa sääntelyä tai vapaaehtoisia järjestelmiä.

Jotta sääntely olisi vaikuttavaa, sen tulee kohdistua tarkoituksenmukaisesti sellaiseen toimintaan, joka on kooltaan riittävän suurta sääntelyn pitämiseksi toimivana ja kohtuullisena. Metsien käsittelyyn liittyvää toimintaa koskevat tekniset arviointikriteerit voivat käytännössä tulla rasittamaan merkittävästi pientenkin metsänomistajien toimintaa, vaikka tavoitteena oli keskittää sääntely suuriin toimijoihin. Metsäteollisuusyritysten raportointivelvollisuudesta johtuva tarve osoittaa toimintansa taksonomianmukaisuus lisää painetta sinänsä vapaaehtoisen järjestelmän käyttöön. Vaikka lähtökohtaisesti laaja arviointikriteerien soveltaminen on myönteistä, on ongelmana pidettävä hallinnollisen taakan mahdollista kohtuuttomuutta suhteessa toiminnan laajuuteen. Suomessa metsänomistus on pirstaloitunut ja pieniä metsänomistajia on paljon. Kuormittavuus liittyy siten ennen kaikkea toimijoiden pieneen kokoon. Kun sääntelyä sovellettaisiin yli 13 hehtaarin metsätiloihin, kysymyksessä ovat mikroyrityksiin rinnastettavat toimijat. Malli tulisi ottaa käyttöön isojen toimijoiden osalta, jotta sen soveltamisesta saadaan kokemusta ja toimivuus testattaisiin käytännössä. Delegoidun säädöksen tarkoituksenmukaisuuden ja soveltuvuuden arviointia vaikeuttaa myös joidenkin muiden vaatimuksiin sisältyvien keskeisten käsitteiden tarkan määrittelyn puuttuminen. Toisaalta sääntelystä ei myöskään saada sillä tavoiteltua hyötyä, jos sitä ei oteta laajasti käyttöön hallinnollisen raskautensa vuoksi. Valiokunta katsoo, että säädöksen vastustaminen ei ole vastoin Suomen johdonmukaista linjaa kestävästä rahoituksen tavoitteiden tukemisesta itsessään. Kysymys on sääntelyn tarkoituksenmukaisesta ja kohtuullisesta kohdentamisesta ja näin lopulta ohjeistuksen soveltamisen onnistumisesta käytännössä. Kriteerien on oltava siten yksinkertaisia, että niitä voidaan käyttää ilman kohtuuttomia kustannuksia.

Teknisten arviointikriteerien tulee taksonomia-asetuksen mukaan perustua tieteelliseen tietoon. Valiokunta korostaa tieteellisen tiedon merkitystä ja kannattaa lainsäädännön perustamista siihen. Ydinenergialle ja maakaasulle komissio aikoo antaa kriteerit myöhemmin täydentävällä delegoidulla säädöksellä. Ilmastokriteerien näkökulmasta ydinvoiman ilmastomyönteisyydessä ei pitäisi olla mitään epäselvää, kun se ei tuota lainkaan kasvihuonekaasupäästöjä. Maakaasun luokittelu puhtaaksi ei puolestaan voi perustua muuhun kuin siirtymäaikatyyppiseen perusteluun. Kriteeristöjen keskinäinen yhdenmukaisuus tältä osin on olennaista ja koko järjestelmän uskottavuuden kannalta kriittinen kysymys. Pohdittava kysymys on sekin, mitkä toimialat ovat jäämässä kriteerien ulkopuolelle. Valiokunta yhtyy myös valtioneuvoston kriittiseen kantaan vesivoiman ja bioenergian sekä kiinteitä monipolttoainekattiloita koskevan kannan osalta. Näiden yleisluonteisempien ja kokonaisarviointiin liittyvien seikkojen johdosta valiokunta katsoo, että Suomen

Valiokunnan lausunto YmVL 35/2021 vp

kanta vastustaa asetuksen hyväksymistä on perusteltu ja vahvistaa johdonmukaista linjaa suhtautumisessa ehdotuksiin rakentavasti, mutta vaatien tarvittaessa ottamaan kansalliset erityispiirteet ja edellä mainitut yleiset vaatimukset riittävästi huomioon myös vielä valmistelussa olevia asetus ehdotusten osalta.

Vapaaehtoisten arviointikriteerien välillisten vaikutusten arviointi on haasteellista. Valiokunta korostaa, että sääntelyn hyväksymisprosessista huolimatta Suomen tulee pitää esillä sitä periaatteellista lähtökohtaa, että metsäpolitiikka on ja sen tulee pysyä kansallisessa päätösvallassa. Tosiasia on sekin, että EU:lla on kuitenkin toimivaltaa ympäristö-, maatalous- ja energiasektoreilla, jotka joko suoraan tai välillisesti vaikuttavat metsiin. Periaatteellista lähtökohtaa kansallisesta päätösvallasta tulee pitää esillä, jotta voidaan myös tehokkaammin argumentoida tarpeella ottaa jäsenvaltioiden luonnontieteellisten olosuhteiden erilaisuus huomioon. Kuten aikaisemmissa lausunnoissaan, valiokunta korostaa edelleen, että koska jäsenvaltiot ja niiden luonnontieteelliset olosuhteet ovat erilaisia, tulee erilaiset kynnysarvot ja tavoitetasot liittyen esimerkiksi kestävän metsätalouden määritelmään tai luonnonläheisempään metsänhoitoon määrittää ottaen huomioon metsien erilaisuus. Jäsenvaltiokohtaisten erojen ohella olennaista on myös kasvupaikka-kohtaisen arvioinnin tarve. Metsien ekologista tilaa, niiden kykyä sopeutua ilmastonmuutokseen sekä sitoa ja varastoida hiiltä voidaan parantaa metsänhoitomenetelmiä ja talousmetsien luonnonhoitoa kehittämällä sekä ennallistamalla ja suojelulla. Metsien kokonaiskestävä käyttö ja metsien monimuotoisen rakenteen turvaaminen edellyttävät kullekin kasvupaikalle soveltuvan metsänhoitotavan valintaa.

Markkinoiden vaatimukset ja kehitysnäkymät

Ympäristövaliokunta korostaa myös, että riippumatta siitä, mitä arviointikriteereistä säädetään lainsäädännössä, markkinoiden vaatimukset kestävyuden osoittamiseksi ovat voimistuneet jatkuvasti. Puun kysyntää ja sen reunaehtoja määrittävät lopulta sääntelystä tai sen puutteesta riippumatta markkinat. Metsäalalla tämä tarkoittaa pääasiassa ulkomaalaisia loppuasiakkaita, jotka eivät tunne ja ymmärrä Suomen metsien käsittelyn erityispiirteitä. Suomalaisen metsäsektorin vastuullisuuteen kuitenkin luotetaan, ja alalla on hyvä maine. Puuraaka-aineeseen perustuvia tuotteita tarvitaan korvaamaan fossiilisia tuotteita, ja alan kasvunäkymät ovat mittavat. Ne, jotka pystyvät vastaamaan vaatimukseen, saavat edelläkävijän hyödyt globaaleilla markkinoilla.

Valiokunta korostaa edelleen, että Suomella on maailman parhaimpiin kuuluva tietopohja metsistä ja korkeaa metsäosaamista sekä hyvä maine kestävästi tuotetun puun tuottajana. Erilaisten arviointikriteerien osoittamisvelvollisuudessa ei lähtökohtaisesti tulisi siten olla suuria haasteita muihin maihin verrattuna. Tarvetta suhteellisen raskaalle arvioinnille kuitenkin on, jos tavoitteena ovat ilmastohyötyjen lisäisyys ja pysyvyys halutaan todentaa metsätila- tai aluetasolla läpinäkyvästi ja tieteeseen perustuen, sillä tällaisten vaikutusten todentamiseen tarvitaan toteutuskelepoista, laskelmiin perustuvaa, kokonaisvaltaista ja pitkän aikavälin ilmastohyötyanalyysiä. Taksonomian uskottavuus edellyttää, että vain todennettavasti ilmastonmuutoksen hillitsemistä tai ilmastonmuutoksen sopeutumista tukevia taloudellisia toimia otetaan mukaan arviointikriteerien kokonaisuuteen. Tärkeää on löytää keinot, joilla tämä voi tapahtua ilman kohtuutonta hallinnollista taakkaa. Tässä voitaisiin hyödyntää esimerkiksi metsien sertifiointijärjestelyjä. Kustannusten kannalta onkin myönteistä, että delegoidun säännöksen mukaan tarkastukset voidaan mahdollisesti tehdä ryhmäarviointina, esimerkiksi hankinta-alueiden tai riittävän yhdenmukaisten ja py-

Valiokunnan lausunto YmVL 35/2021 vp

syväisluonteisten tilojen ryhmän tasolla ja ne voidaan toteuttaa yhdessä esimerkiksi metsäsertifiointien tai muiden tarkastusten kanssa. Kokonaisuutena arvioiden hallinnollinen taakka on kuitenkin raskas, kuten edellä on tuotu esiin.

Haastetta vaikeuttaa vielä se, että ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuus kytkeytyvät erottamattomasti toisiinsa, ja vaatimukset pitää pystyä sovittamaan yhteen siten, että ilmastoa koskevat vaatimukset eivät aiheuta haittaa luonnon monimuotoisuudelle. Suomen metsiä koskevat tilastot osoittavat, että metsiä voidaan hyödyntää taloudellisesti samalla kun puuston tilavuus kasvaa. Suomessakin on kuitenkin haasteita luonnon monimuotoisuuden suojelulle asetettujen tavoitteiden saavuttamisessa, ja biologisen monimuotoisuuden säilyttämistä tai maaperän ja veden suojelun kriteereitä voidaan lähtökohtaisesti pitää uutena ja tarpeellisena mahdollisuutena edistää metsien käsittelyä yhteiskunnan, metsänomistajien ja sijoittajien preferenssien mukaiseksi. Tämän delegoidun säädöksen osalta on kuitenkin kysymys ilmastoa koskevasta säädöksestä, ja luonnon monimuotoisuutta ja muita ympäristönäkökohtia koskevat kriteerit ovat vasta valmisteltavana.

Valiokunta toteaa, että jäsenmaiden kantojen perusteella näyttää todennäköiseltä, että säädös hyväksytään Suomen vastustuksesta huolimatta, sillä vahvistettu määräenemmistö tarvitaan vastustamaan hyväksymistä, jotta delegoitu säädös ei tulisi hyväksytyksi.

Valiokunta on huolissaan arviointikriteerien valmisteluun liittyvistä haasteista ja siitä, onnistutaanko niiden avulla aidosti vauhdittamaan kunnianhimoisten ilmasto- ja energiavoitteiden saavuttamiseksi välttämättömien vähäpäästöisten ja kestävien investointien liikkeelle saamista. Epäselvyys voi jarruttaa investointeja puhtaisiin teknologioihin, joten rajaukset suurimittakaavaisen toimintaan voisivat helpottaa järjestelmän saamista käyttöön, jolloin saadaan kokemusta siitä, mikä on toimivaa ja mikä ei. On myös hyvä tiedostaa, että EU-tasolla keskustellaan esimerkiksi siitä, että osa taksonomian periaatteista tulisi osaksi EU:n elpymisvälinettä, EU:n 8. ympäristöohjelmaa, valtiontukisuuntaviivojen päivytystä ja kestävä kasvun ohjelman vetyhankkeita (IPCEI) koskevaa tiedonantoa. Tämä toimintatapa laajentaa taksonomian soveltamista huomattavasti virallisesti määritellyä soveltamisalaa laajemmaksi. Tämä voisi myös merkitä jopa sitä, että delegoidun säädöksen varassa oleva tekninen sääntely voi saada sellaisen aseman ja merkityksen, että siitä pitäisi säätää lainsäädäntömenettelyssä eikä komissiolle delegoidun säädöksen tasolla.

Kestävällä rahoituksella on arvioitu olevan huomattavaa merkitystä niin kansantalouden, rahoitusmarkkinoiden vakauden kuin kestävä talouden siirtymään vaadittavien investointien näkökulmasta. Poikkeuksellisen laajan kokonaistaloudellisen vaikutuksen vuoksi delegoituja säädöksiä on tarpeen tarkastella niiden kokonaisvaikutusten näkökulmasta sekä lyhyellä että pidemmällä aikavälillä niin ympäristön, sosiaalisten vaikutusten kuin taloudenkin näkökulmasta.

Suomalaisilla yrityksillä on hyvä mahdollisuus olla kestävä kehityksen suunnannäyttäjät Euroopan tasolla. Kestävä rahoituksen kriteerien tulisi näyttää suuntaa myös globaalisti vastaavan sääntelyn käyttöönottamiseksi rahoituksen ohjaamiseksi kestäviin kohteisiin. Toimivan sääntelykokonaisuuden luominen edellyttää kuitenkin sujuvaa yhteistyötä myös sääntelyn valvojien ja kriteereitä soveltavien yritysten välillä. Esitetyt vaatimukset voivat parhaimmillaan johtaa kaupallisten metsäsuunnittelupalveluiden kehittymiseen ja käytön lisääntymiseen Suomessa ja

Valiokunnan lausunto YmVL 35/2021 vp

muualla Euroopassa ja parantaa metsien suunnitelmallisempaa hyödyntämistä. Digitaalisia asiointipalveluja voidaan myös kehittää suuntaan, jonka avulla ilmastohyötylaskelmat on mahdollista toteuttaa yksittäiselle metsätilalle tai muulle alueelle, jossa toiminta tapahtuu.

Valiokunta korostaa sitä taksonomia-asetukseen sisältyvää vaatimusta, että kriteerejä on päivitettävä uuden tiedon valossa. Vain näin voidaan säilyttää järjestelmän uskottavuus tekniikan, osaamisen ja tieteellisen tiedon kehittyessä. Näin tulisi myös päivittää vaatimuksia tarvittaessa siten, että niistä saadaan riittävän yksinkertaisia ollakseen käyttökelpoisia niin teknisesti kuin hallinnollisen taakan kannalta.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Ympäristövaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 24.11.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Juha Sipilä kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Hanna Kosonen kesk
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Niina Malm sd
jäsen Kai Mykkänen kok
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk (osittain)

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

Valiokunnan lausunto YmVL 35/2021 vp
Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

EU:n taksonomia-asetusta tarkentava delegoitu säädös luo vapaaehtoisesti noudatettavat kriteerit rahoitusvirtojen ohjaamiseksi ilmaston kannalta kestävällä tavalla. Itse asetukset on tullut voimaan heinäkuussa 2020.

Luokituksen ulkopuolelle jääminen ei tarkoita, että toiminta olisi kiellettyä tai leimattu saastuttavaksi tai että toiminnalle ei voisi saada rahoitusta.

Suomi on sitoutunut kunnianhimoisiin kansallisiin ilmastotavoitteisiin ja toimiessaan EU:n ministerineuvoston puheenjohtajana on läpi päättänyt EU:n ilmastotavoitteiden kunnianhimon tason nostamisesta. Osana Pariisin ilmastopöytäkirjasta Suomi on sitoutunut myös yksityisten rahavirtojen ohjaamiseen tukemaan ilmastotavoitteita.

Myös rahoitusmarkkinatoimijat ovat pitkään toivoneet yhtenäisiä, tieteeseen perustuvia kriteerejä kokonaisuutena kestävämmille vihreän kehityksen sijoituskohteille.

Delegoitu säädös taksonomian ilmastokriteereistä on ensimmäinen askel kestävyysluokittelun luomiseksi.

Päästöjen vähentämisen tulee olla taksonomian ilmastoa koskevien tavoitteiden arviointikriteerien perusta. Delegoidun säädöksen tekniset arviointikriteerit tukevat taksonomia-asetuksen ilmastonmuutoksen hillintää koskevia ympäristötavoitteita.

Pidämme arviointikriteerien kunnianhimon tasoa osin matalana. Delegoidun säädöksen "ei merkittävää haittaa" -kriteerit perustuvat pääosin olemassa olevaan lainsäädäntöön ja ovat siten minimitasoa. Näistä puutteista huolimatta pidämme tärkeänä, että delegoitu säädös hyväksytään.

Taksonomian etenemisellä on suuri merkitys koko kestävä rahoituksen sääntelyn kokonaisuudelle, toisin sanoen yksityisten rahavirtojen ohjaamiselle ilmastokriisin ja luontokadon ratkaisemiseen, kiertotalouden edistämiseen sekä ilman, veden ja maaperän saastumisen vähentämiseen.

Delegoitu säädös taksonomian ilmastokriteereistä on ensimmäinen askel rahoituksen kestävyysluokittelun luomiseksi, ja sitä on mahdollista myöhemmin päivittää vastaamaan paremmin Pariisin sopimuksen mukaisesti kiristyviin ilmastotavoitteisiin.

Taksonomian uskottavuus edellyttää, että arviointikriteerien kokonaisuuteen otetaan mukaan vain todistetusti ilmastonmuutoksen hillintää tai ilmastonmuutokseen sopeutumista tukevia toimia. Kriteerien on voitava olla lainsäädäntöä tiukempia, sillä muuten koko taksonomia menettää merkityksensä.

Valiokunnan lausunto YmVL 35/2021 vp
Eriävä mielipide 1

Kestävän rahoituksen tulee olla mahdollisimman yhteensopiva muiden Euroopan vihreän kehityksen ohjelman kokonaisuuksien kanssa. Sen tulee tukea vuodelle 2050 sovitun EU:n ilmasto-neutraaliustavoitteen ja EU:n biodiversiteettistrategian tavoitteiden saavuttamista.

Ilmastoa koskevasta delegoidusta säädöksestä äänestetään neuvostossa vahvistetun määräenemistön mukaisesti. Sädöksen kaataminen vaatii vähintään 72 % neuvoston jäsenistä, ja lisäksi vastustavien maiden väkiluvun on oltava vähintään 65 % EU:n väestöstä. Valtioneuvoston EU-sihteeristöltä saatujen arvioiden mukaan säädöksen kaatuminen on epätodennäköistä.

Toisin sanoen delegoidun säädöksen kumoamista ajava kanta ei tosiasiallisesti vaikuttaisi säädöksen sisältöön tai sen hyväksymättä jättämiseen.

Jos delegoitu säädös kumottaisiin, se vaikuttaisi kielteisesti Suomen ja EU:n ilmastotavoitteiden sekä Pariisin sopimuksen toteuttamiseen.

Tässä vaiheessa delegoitua säädöstä vastaan äänestäminen ei myöskään edistäisi Suomen EU-vaikuttamista, koska olemme taksonomia-asetuksen valmistelun yhteydessä olleet mukana hyväksymässä komissiolle oikeuden delegoitujen säädösten antamiseen emmekä siinä yhteydessä ole vaatineet delegoinnin sisällön rajaamista.

Katsomme, että delegoidun säädöksen kumoamista ajava linja on Suomen etujen vastainen ja aiheuttaa haittaa ilmastotavoitteiden toteutumiselle ja luo kuvan, ettei Suomi tue ajatusta taloudellisen ohjauksen kokonaiskriteeristöstä, jonka tavoitteena on varmistaa, että voimme vastata ilmasto-, ympäristö- ja biodiversiteettihaasteisiimme myös taloudellisesti kestävien investointien kautta.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta tukee delegoidun säädöksen hyväksymistä neuvoston äänestyksessä.

Helsingissä 24.11.2021

Tiina Elo vihr
Jenni Pitko vihr